

ВИЛИЈЕМ ШЕКСПИР

Ромео и Јулија

Љубав насупрот имену, породици и мржњи

Трагедија о двоје младих чија љубав разоткрива бесмисао наслеђене мржње.

Шекспир и његово доба

Вилијем Шекспир

1564–1616

Стратфорд на Ејвону →
Лондон

песник, драмски писац и
гумац

Једна од централних
фигура енглеске
ренесансе.

Шекспировски сонет

14 стихова

3 катрена + завршни
дистих

У „Ромеу и Јулији“
сонетска форма улази и у
драму — чак и у сусрет
двоје љубавника.

Шекспирологија

Широко поље проучавања
Шекспировог живота,
дела, позоришта, језика и
рецепције.

Шекспир је истовремено човек позоришта и врхунски песник — зато су његове драме створене и за сцену и за пажљиво читање.

Шекспиров драмски свет

КОМЕДИЈЕ

Сан летње ноћи
Млетачки трговац
Укроћена горопад
Богојављенска ноћ

ИСТОРИЈСКЕ ДРАМЕ

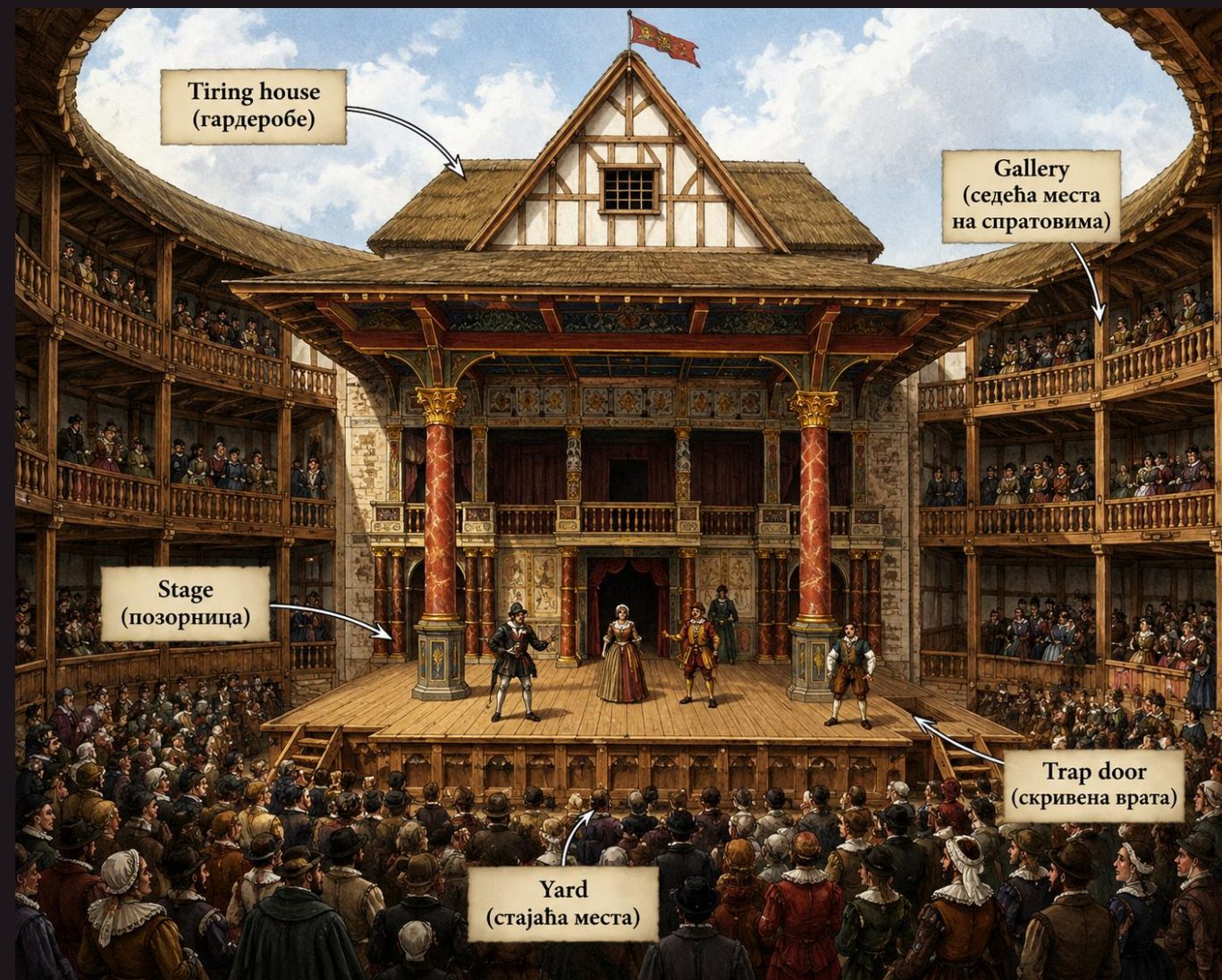
Ричард II
Ричард III
Хенри IV
Хенри V
Хенри VI

ТРАГЕДИЈЕ

Ромео и Јулија
Хамлет
Отело
Магбет
Краљ Лир

Традиционално му се приписују 154 сонета и око 38 драма; број зависи од начина рачунања коауторских дела.

Елизабетанско позориште

- Сцена је излазила у гледалиште и била окружена публиком са три стране.
- Сценографија је била оскудна: место и време стварали су реч, костим и глума.
- Све улоге играли су мушкарци; женске улоге најчешће су тумачили дечаци.
- Шекспирова дружина подигла је 1599. позориште Глоб.

Пре Шекспира: прича која путује Европом

Мотив трагичних љубавника није настао са Шекспиром. Он преузима стару причу и претвара је у драму изузетне поетске снаге.

Данте

Монтеки и Капелети помињу се у „Чистиљшту“.

Италијанске новеле

Током XV и XVI века прича добија облик ближи каснијој трагедији.

Артур Брук, 1562

Поема „The Tragical History of Romeus and Juliet“ — главни енглески извор.

Шекспир

Сажима време радње, појачава драмски ритам и развија Меркуција и Дадилју.

Интернационални мотив можемо повезати и са народном баладом „Смрт Омера и Мериме“.

Ромео и Јулија — рана трагедија

ОСНОВНО

Настанак: око 1595.
Прво штампано издање:
1597.

Место радње: Верона и
Мантова

Време радње: пет дана

ЛИРСКА СНАГА

Римовани стихови,
сонети, метафоре,
оксиморони и светлосна
симболика чине ову
трагедију изразито
поетичном.

СРПСКИ ПРЕВОДИ

Лаза Костић је један од
најважнијих раних
преводилица Шекспира
код нас; превео је и
„Ромео и Јулију“.

Има ли Аристотеловог јединства места, времена и радње?

Шта је у овој трагедији заиста трагично?

ТРАГИЧНИ ЈУНАЦИ

Ромео и Јулија: њихова љубав је искрена, али делује у свету који је већ обликован мржњом.

ТРАГИЧКА КРИВИЦА

Није један „грех“: наглост, освета, тајност и погрешне одлуке умножавају последице.

ТРАГИЧНИ СУКОБ

љубав ↔ породична мржња
лични избор ↔ друштвена правила
младост ↔ свет одраслих

КАТАРЗА

Смрт младих потреса обе породице и доводи до спознаје бесмисла сукоба.

Пролог: крај знамо пре почетка

Хор већ у прологу открива да ће „звездама укрштени“ љубавници страдати.

Зашто онда гледамо драму?

Напетост није у питању ШТА ће се догодити, већ КАКО и ЗАШТО.

У којој форми је испеван Пролог?

Пролог има 14 стихова — форму сонета.

Од првог тренутка приватна љубав стоји под сенком јавног сукоба.

Две куће истог угледа у тој
лепој Верони, где се радња збива,
из древне мржње почињу нов бој,
те грађанска рука грађанску крв лива.

Несрећне утробе тих непријатеља —
родише кобно заљубљених двоје,
који сахранише мржњу родитеља
само преко болне, тужне смрти своје.

Страшни ток ове љубави што гине,
коју гнев њихових родитеља прати,
што се најзад гаси смрћу деце њине,

у двочасовној игри ћемо дати.
Слушајте нас с пажњом, не сметните с ума
да ће грешке драме поправити глума.

I чин — експозиција

Монтеки и Капулети живе у старој, наслеђеној завади. Какву одлуку у вези са обновљеним сукобом породица доноси представник власти, веронски кнез Ескало?

Кнез Ескало прети смртном казном ономе ко поново наруши мир.

Како је приказан Ромео на самом почетку трагедије и шта је узрок његове патње? А ко се супротставља томе и на који начин?

Ромео на почетку патетично пати за Розалином — његова осећања су још незрела и књишка. Таквој Ромеовој патњи супротстављен Бенвољов хумор и виталистички позив да ужива у лепотама других девојака.

Ромео, Бенвољо и Меркуцио одлазе маскирани на бал код Капулетових. Ромео долази због Розалине, али тамо угледа Јулију.

КЉУЧНИ ПРЕОКРЕТ

Ромео долази због Розалине, а сусрет са Јулијом тренутно мења правац читаве драме.

I чин — експозиција

Какав се заплет одвија у дому Капулетових поводом Парисове просидбе Капулетове кћери? Шта Јулија мисли о удаји за Париса и колико година има? Да ли је то необично за то време?

Парис тражи Јулијину руку; она још није напунила четрнаест година. На балу код Капулетових Ромео и Јулија се први пут виде.

Шта се дешава када Тобалт препозна Ромеа?

Тибалт препознаје Ромеа и жели сукоб. Тако се већ у сцени првог сусрета укрштају љубав и мржња. Тек после сусрета обоје сазнају да припадају непријатељским породицама.

Први сусрет: љубав као сонет

Како Ромео описује Јулијину лепоту?

РОМЕОВИ ОПИСИ ЈУЛИЈИНЕ ЛЕПОТЕ

„О, она учи
бакље да јасно горе!“

I чин, 5. сцена

„Изгледа као драгуљ
скупочени на тамној ноћи.“

I чин, 5. сцена

„Као бели голуб
међу вранама.“

I чин, 5. сцена

„Њене очи у небу биле би
две најлепше звезде... Њихова
би светлост била таква да би
птице запевале мислећи да је
свануло.“

II чин, 2. сцена

„Сјај њеног образа
постигао би звезде,
као што дневна светлост
надјача лампу.“

II чин, 2. сцена

Ромео Јулију не описује реалистички,
већ је идеализује кроз светлост,
небеска тела и узвишене слике.
Она није само лепа — она сија.

„То је исток,
а Јулија је сунце!“

II чин, 2. сцена

„Она је много лепша
од месеца.“

II чин, 2. сцена

„О, светли анђеле!
Јер си претјерана у лепоти,
мртници те посматрају
као небеског гласника.“

II чин, 2. сцена

КЉУЧНИ МОТИВИ

СУНЦЕ

ЗВЕЗДЕ

СВЕТЛОСТ

ЧИСТОТА

АНЂЕО

II чин — сцена на балкону

Каква осећања открива Јулија у свом монологу (солилоквију) на балкону?

Јулија открива да је и она заљубљена у Ромеа.

Објасни Јулијине речи:

*Ромео, о Ромео! Зашто си Ромео?
Одреци се оца и одбаци име; ил', ако
нећеш, буди ми заклету драган, па ја
нећу бити више Капулетова.*

*... Слатким би дахом мирисала ружа /
да јој и какво друго име дамо; па и
Ромео исто савршенство сачувао би
дивно, ма га звали / како му драго.*

Монолог је дужи говор једног лика. Други ликови могу бити присутни и лик се може обраћати њима.

Солилоквиј (лат. soliloquium – „говор са самим собом“) посебна је врста монолога у драми. Лик је сам на сцени, или говори као да је сам, и наглас износи своје најдубље мисли, осећања и дилеме. Другим речима, публика „чује“ оно што се дешава у његовој свести.

Јулија схвата да име не одређује суштину човека. Препрека њиховој љубави није оно што Ромео јесте, већ оно што његово презиме значи у свету одраслих. Поређење са ружом показује главну идеју: име не одређује суштину бића.

ДРАМСКА ИРОНИЈА

Јулија говори мислећи да је сама, а публика зна да Ромео чује њене речи.

Тајни брак: нада у помирење

Чиме се завршава Ромеов и Јулијин разговор на балкону? Шта и када одлучују Ромео и Јулија да ураде након њиховог заклињања на вечну љубав?

РОМЕО

- Шта он жели и како планира то да реализује?
- Каква је његова љубав према Јулији?

Одмах жели брак. Његова љубав делује искреније него осећање према Розалини, али његова наглост остаје важна црта карактера.

ЈУЛИЈА

- Како бисте описали Јулијин карактер у односу на Ромеа?

Иако веома млада, често размишља опрезније од Ромеа. Љубав прихвата као избор који захтева одлучност.

ЛАВРЕНТИЈЕ

- Зашто на крају Лаврентије пристаје на Ромеов захтев?
- Какве савете даје младенцима на ванчању?

Пристаје да их венча јер се нада да би њихов брак могао да помири породице. Ипак упозорава на опасност наглости. Саветује младенце да воле умерено, јер је само таква љубав је трајна

Идеја која ће се понављати: добре намере нису довољне ако су поступци непромишљени.

III чин — кулминација

Један двобој мења све.

- Ромео одбија Тибалтов изазов на двобој јер је тајним браком постао његов сродник, али Меркуцио не зна разлог Ромеове уздржаности и прихвата двобој у Ромеово име.
- Тибалт смртно рањава Меркуцију.
- Ромео, савладан болом и бесом, убија Тибалта.
- Кнез га проглашава прогнаником из Вероне.

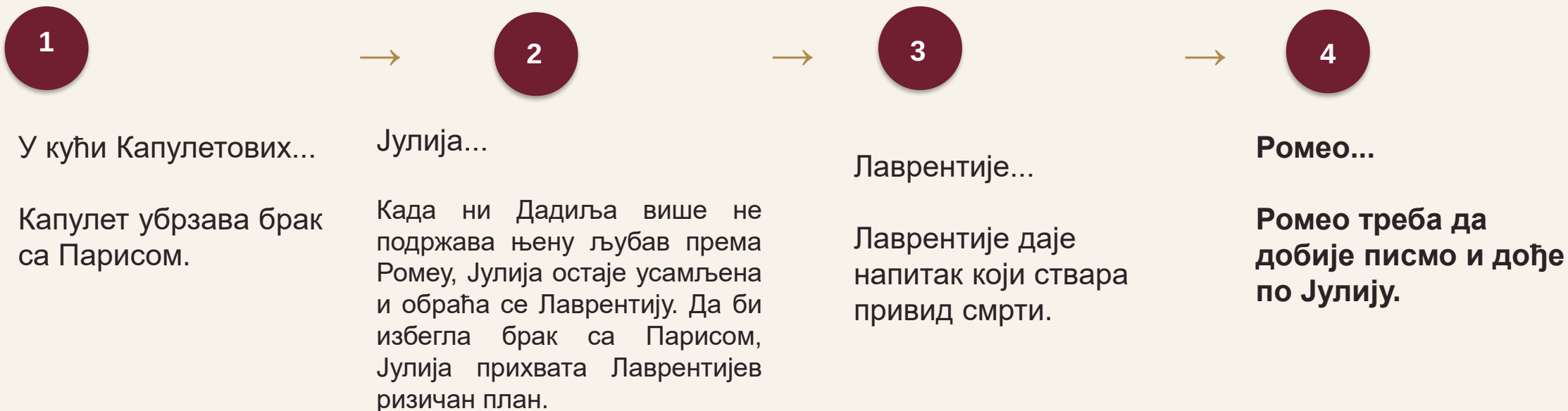
КО ЈЕ МЕРКУЦИО? ШТА ИЗГОВАРА ПРЕ НЕГО ШТО ИЗДАХНЕ?

Меркуцио је одан Ромеов пријатељ, мада потпуно другачије природе. Са његовом смрћу из драме готово нестаје комични тон.

Његова клетва „**Куга на обе ваше куће!**” погађа сам корен трагедије: бесмислену породичну мржњу. Меркуцио проклиње обе завађене породице јер сматра да је његова смрт последица њиховог лудог и дугог међусобног рата.

IV чин — план који зависи од поруке

ТРАГИЧНИ МЕХАНИЗАМ

План је сложен, временски тесан и зависи од једне информације која мора стићи на право место у правом тренутку.

V чин — трагедија неспоразума

- Због карантина (куга) гласник не успева да достави Лаврентијево писмо.
- Ромео добија погрешну вест да је Јулија заиста мртва.
- Враћа се у Верону; у гробници се сукобљава са Парисом.
- Ромео умире верујући да је Јулија изгубљена.
- Јулија се буди, затиче Ромеа мртвог и одлучује да умре крај њега.

ПРЕКАСНО

У трагедији се стално сударају брзина младих одлука и кашњење пресудних информација.

Ко је крив?

ПОРОДИЦЕ

Наслеђена мржња ствара свет у коме је љубав опасна.

РОМЕО И ЈУЛИЈА

Тајност, наглост и крајње одлуке убрзавају трагедију.

ЛАВРЕНТИЈЕ

Добра намера, али ризичан и сложен план.

СЛУЧАЈ / СУДБИНА

Куга, недостављено писмо, погрешно време — низ околности које нико не контролише.

Најбољи одговор није једно име: трагедија настаје из судара личних избора и болесног друштвеног поретка.

Језик љубави

ОКСИМОРОН

Ромеова почетна љубав говори противречностима:

„хладна ватра“
„будан сан“
„оловно перо“

Тако језик показује унутрашњу збрку.

СВЕТЛОСТ И ТАМА

Јулија је звезда, сунце, светлост у ноћи.

Ноћ штити љубавнике, док дневни свет припада породичном сукобу и друштвеним правилима.

ИМЕ И ИДЕНТИТЕТ

„Монтеки“ и „Капулет“ су више од презимена: то су наметнуте улоге.

Љубав покушава да човека ослободи имена које му је друштво доделило.

ШТА ОСТАЈЕ ПОСЛЕ ТРАГЕДИЈЕ?

Љубав није победила смрт, али је победила мржњу.

Тек губитак деце приморава Монтекијеве и Капулете да виде цену свог сукоба. Помирење долази — али прекасно.

ЗА РАЗГОВОР

Да ли су Ромео и Јулија жртве судбине, сопствене наглости или света одраслих?